

míg a Csokonairól szóló előadásokból önálló könyv született („Csokonai életműve”, Újvidék, 1965.). Nem a filológiai teljesség, hanem az élmény heve jellemzi ezeket a tanulmányokat; a szerző az emberi sorsnak és az irodalmi műnek szoros összefonódottságában szemlélteti a magyar irodalom e jelentős alakjait, szellemiségük portréját festve meg.

Szeli István docens az irodalomelméleti előadások mellett a jugoszláviai magyar irodalom történetének és a magyar–délsláv irodalmi kapcsolatoknak a kutatója is. Sajtó alá rendezte, tanulmánnyal és jegyzetekkel kísérte a jugoszláviai magyar irodalom érdemes alkotója, Milkó Izidor kiadatlan műveinek két kötetét, s a jugoszláviai magyar költészetnek egy szerb nyelvű antológiáját válogatta. Kapcsolattörténeti monográfiájának címe: „Hajnóczy és a délslávok”. (Újvidék, 1965.) Ebben nemcsak a magyar jakobinus mozgalom délsláv vonatkozásait tárta fel, hanem újabb irodalomtörténeti adalékokkal is gyarapította ismereteinket. Részt vett „A magyar irodalom története” VI. kötetének írásában. Az újvidéki Matica Srpska gondozásában készülő írói lexikon magyar vonatkozású anyagának gondozója.

Bori Imre docens a XX. század magyar irodalmának történetével foglalkozik. „Radnóti Miklós költészete” címmel könyve jelent meg. (Újvidék, 1965.) Tanulmánykötetében („Eszmé és látomások”, Újvidék, 1965.). József Attila költészetének egyes aspektusaival, Németh László és Weöres Sándor életművének problémáival, a magyar szociográfiának és a szépirodalomnak a kapcsolataival, Déry Tibor és Sánta Ferenc műveivel foglalkozik. József Attila költészete a tárgya a „Tiszta szívvel-től a Medáliáig” című tanulmányának is. (Az Újvidéki Bölcsészeti-Kar Évkönyve, VI. 1961.) „Irodalmunk kiskönyve” című antológiája a jugoszláviai magyar irodalom elmúlt húsz esztendejét öleli fel, s egyben társszerzője a hatkötetes magyar irodalomtörténet jugoszláviai magyar irodalmat tárgyaló fejezetének, és írója a Magyar Irodalmi Lexikon néhány címszavának. Foglalkozik a jugoszláv irodalom és a magyar–délsláv irodalmi kapcsolatok kérdéseivel is.

Bányai János, a Tanszék asszisztense az irodalom kérdéseit tárgyaló esszéivel tűnt fel („Bonyolult örömök”, Újvidék, 1964.), többek között Füst Milán, Juhász Ferenc, Pilinszky János költészetét elemezve.

A tragikus hirtelenséggel elhunyt *B. Szabó Györgynek* a Tanszéken kifejtett munkáját jelzi „A régi magyar irodalom” I. című jegyzete (Újvidék, 1961.), s esszéi, melyek az „Éjszakák, hajnalok” c. kötetében (Újvidék, 1963.) olvashatók.

A Tanszék munkatársai munkájaként készültek el a középiskolák számára megjelentetett irodalmi tankönyvek is: „Az irodalom könyve” I–IV., „Az irodalom élete” I–IV.

Szeli István—Bori Imre

Az Irodalomtudományi Bizottság munkájáról

A Bizottság az 1966. évben munkája tengelyébe állította az irodalomtörténeti kutatóhelyek távlati terveinek megvizsgálását, összehangolását, valamint az együttműködés kérdéseinek megvitatását hazai irodalomtörténetírásunkban. A rendszeres üléseken lépcsőzetesen kerültek napirendre az MTA Irodalomtörténeti Intézete, a budapesti, debreceni és szegedi egyetemi tanszékek kb. 1966–1970-re elkészített tervjavaslatai, amelyek azután kiegészültek a Petőfi Múzeumban, az OSzK-ban és az MTA Könyvtárában folyó magyar irodalomtörténeti kutatási feladatokkal; illetve az egyetemi könyvtárakban (Budapest, Debrecen, Szeged, Pécs) és a tanárképző főiskolák (Szeged, Pécs, Eger, Nyíregyháza) tanszékein folyó magyar irodalomtörténeti érdekű témajavaslatokkal.

Az előzetesen részleteiben megvitatott tervjavaslatokból a Bizottság elnöke és titkára összeállította és a decemberi ülésen előterjesztette a magyar irodalomtörténet távlati tervét. Ez a program a következő részekre oszlik: I. Összefoglaló művek. — II. Monográfiák, tanulmányok. — III. Kritikai kiadások. — IV. Forráskiadványok. — V. Bibliográfiák, katalógusok. A termékeny vita alapján ez a programjavaslat további kiegészítésekre, bizonyos módosításokra szorul. A legterjedelmesebb és kiegyensúlyozatlanabb fejezete megrostálandó, a cikkek és kisebb tanulmány-témák kihagyandók; csak nagyobb, több íves munkák, kismonográfiák, átfogó pályaképek, monográfikus feldolgozások maradnak benne.

A magyar irodalomtörténet távlati terve mellé külön csatolandó a most szándékosan kihagyott elméleti, verstani kutatások távlati programja. Ennek előkészítése még komoly feladatot ró a Bizottságra, mivel az irodalomelméleti témák súlyponttal csak az MTA Irodalomtörténeti Intézetében s elsősorban a debreceni és a szegedi irodalomtörténeti tanszékeken, valamint a pécsi tanárképző főiskolán szerepelnek. Kívánatos lenne, ha az ELTE tanszékei is foglalkoznának irodalomelméleti kutatásokkal. Az elméleti kutatások programjának kialakítására a Bizottság a következő ülésen még visszatér. Ugyancsak ekkor foglalkozik a Bizott-

ság az összehasonlító kutatások összesített távlati tervjavaslatával, hogy ezt is a magyar irodalomtörténet távlati tervéhez csatolja.

A távlati program vitájában a Bizottság alapelvül jelölte meg, hogy minden területen biztosítani kell a kutatási lehetőségeket, a munkálatok sokszínűségét, a különféle organumokban folyó viták, iskolák működése, a szubjektivitást kizáró elvi eszmecsere, a különböző felfogások közötti tudományos szintű véleménycsere révén. Az Intézet további eredményes munkájának előfeltétele a mennél számosabb, erősebb és önálló kutatási programmal rendelkező irodalomtudományi műhely megléte, illetve megteremtése s az együttműködés fokozása.

A viták során lehetőség nyílt annak megvizsgálására, hogy az országos távlati terv a maga összességében kiterjed-e valamennyi fontos területre. A Bizottság tagjai számos olyan témára hívták fel a figyelmet, amelyek kutatására az MTA Irodalomtörténeti Intézetében elkészült marxista irodalomtörténeti szintézis befejezése után szükség volna. Ennek felmérésére és vitára bocsátására a Bizottság szintén visszatér egyik következő ülésén. A jelenlegi ismeretek alapján a Bizottság a kutatások fő irányait a következőkben látja: elméleti kutatások, különös tekintettel szintetikus munkák előkészítésére, összehasonlító feladatok, elsősorban kelet-európai vonatkozásban, a szocialista irodalom, a jelenkori magyar irodalom elmélyült kutatása, a klasszikus magyar irodalom kutatása, feldolgozó és szövegkiadási szempontból.

Klanczay Tibor elnök javaslatára a Bizottság elhatározta, hogy a fentiek alapján módosított magyar irodalomtörténeti távlati program kerüljön közlésre az Osztályközlemények 1967-i évfolyamában, s mindazokhoz az intézményekhez és személyekhez eljusson, akik a terv megvalósításában elsősorban érdekeltek.

A távlati terv előkészítésére a külföldön élő, magyar filológiával foglalkozó szakemberek közül többen is felfigyeltek, és közölték saját témajavaslaikat, terveiket. Ezek az örvendetes jelek ismét felvetik a magyar filológiai kutatások nemzetközi szervezeti kerete megteremtésének kérdését. Egy ilyen Budapesten székelő társaságnak módjában állna külföldi kollégáink témajavaslaikat összegyűjteni, számontartani és a hazai kutatási tervekkel összemérni, egész munkánk nemzetközi kereteit kiszélesíteni. Reméljük, hogy előbb vagy utóbb erre is sor kerülhet. Addig is szívesen és örömmel veszünk minden hasonló tájékoztatást magyar filológiával foglalkozó külföldi kollégáink részéről.

Hopp Lajos

A Petőfi-életrajz műhelyvitáiról

Az Intézet Klasszikus Magyar Irodalmi Osztályának készülő új Petőfi-életrajz „Petőfi arca előtt” című programtanulmányát az ItK 1963/3. számában tette közzé az életrajz írója, *Lukácsy Sándor*, a kutatás megindításával kapcsolatos gyakorlati elképzeléseit pedig az ItK 1965/4. számában ismertette, „Az új Petőfi-életrajz munkálatairól” címmel. Ezekben az írásokban kifejtette Lukácsy, hogy Petőfi-életrajza egyszerűen korrajz is lesz, a költőt mint a márciusi ifjak mozgalmának vezéralakját fogja bemutatni s fokozott figyelmet kíván fordítani Petőfi politikai, világnézeti fejlődésének sajátosságaira. A korszerű Petőfi-biográfia követelményeinek megfelelően a kutatómunkát ki kell majd terjeszteni. Mélységében is, azaz folytatni kell a már eddig is komoly eredményeket felmutató hagyományos Petőfi-kutatást, kissé jobban illesztve Petőfi költészetét a hazai korviszonyok összefüggéseibe. Szélességében is, azaz túllépve az országhatárokon, fel kell tárni a Petőfi-életműben azokat a hatásokat, melyek a francia, angol és német kultúra, szellemiség felől érték a költőt. A szóhasználattal tágabb körű kutatási feladat végrehajtása feltételezi az e korszakkal foglalkozó hazai, sőt külföldi irodalomtörténészek, történészek összefogását, az elkészült előmunkálatok részletes megvitatását és lehetőleg minél hamarabbi publikálását.

A meginduló kutatás máris jelentős eredményeket hozott: egy év alatt négy, különböző típusú tanulmányt vitathatott meg az Osztály, jónéhány dolgozat pedig az utolsó vitailés óta készült el vagy közvetlen befejezés előtt áll. Az alábbiakban a négy vitáról közlünk rövid tájékoztatást.

Lukácsy Sándor „Petőfi és Cabet” című tanulmányát 1966. május 12-én vitatta meg az Osztály. E dolgozat első tagja annak a tanulmány sorozatnak, amely a XVIII. század végei – XIX. század elejei francia gondolkodóknak, íróknak Petőfi világnézeti, költői fejlődésére gyakorolt hatását kívánja bemutatni, Petőfi és a francia kultúra viszonyát akarja tisztázni. „Petőfi és Cabet” című tanulmányában a szerző nagy apparátussal bizonyítja, hogy Petőfi 1846 elején olvasta Cabet „Histoire populaire” című művét, kivonatot készített belőle. Cabet eszméinek megjelenését kimutatja Petőfi verseiben is és erősen valószínűvé teszi azt a hipotézist, hogy a Petőfi pályáján, 1846 tavaszán bekövetkezett világnézeti fordulatnak a döntő oka a „Histoire populaire” olvasása volt. (A tanulmány körül kibontakozott érdekes, színvonalas vitáról folyóiratunk 1966/3–4. száma közölt ismertetést.)